

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ТА ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ВИХОВАНЦІВ КАДЕТСЬКОГО КОРПУСУ У ЛЬВОВІ (1921–1939 рр.)

У статті висвітлюються питання створення та діяльності Кадетського корпусу № 1 у Львові, організації навчання та виховання молоді у цьому навчальному закладі, її підготовки до подальшої військової діяльності. Проводиться аналіз навчально-виховного процесу, висвітлюються питання організації дозвілля кадетів, коло їх зацікавлень.

Ключові слова: навчально-виховний процес, дозвілля, кадетський корпус, кадет, Львів.

Актуальність проблеми. За умов, у яких знаходиться сьогодні українська держава, питання патріотичного виховання молоді, його підготовка до військової діяльності стоїть надзвичайно гостро та актуально. Сьогодні реальні воєнні дії, активне реформування Збройних Сил та системи військової освіти України зумовлюють підвищений попит стосовно офіцерських кадрів. Отже, підготовку майбутніх захисників Вітчизни слід розпочинати набагато раніше, ніж від лави військового вищу. Вивчення історичного досвіду такої підготовки дозволить удосконалити цей процес в нинішній ситуації та застерегти від помилок, зроблених у минулому.

У період між двома світовими війнами на теренах Східної Галичини питанням патріотичного виховання і військової освіти приділялася надзвичайно велика увага. Під час консолідації польської держави протягом 1918–1921 років питання встановлення її кордонів неможливо було розв'язати на свою користь лише дипломатичними методами, не застосовуючи військових засобів. II Річ Посполита у період

Щеглов Андрій Юрійович, ад'юнкт науково-організаційного відділу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Щеглов А.Ю., 2016

свого існування будучи «затиснутою» між двома потужними агресивними державами, не могла не звертати належної уваги на розвиток своїх військових можливостей, важливою складовою яких була підготовка військових кадрів, зокрема – шляхом навчання у кадетських корпусах.

Історіографія та джерела. Підготовка молоді шляхом навчання в навчальних закладах кадетського типу була об'єктом зацікавлення як українських, так і зарубіжних дослідників.

Однією з найбільш ґрунтовних та узагальнюючих праць українських дослідників, що присвячена історії кадетських корпусів є наукова розвідка А. Барадачова «Кадетские корпуса XIX – нач. XX вв.: украинское измерение (система обучения и воспитания)» [1]. У ній автор комплексно розглянув історію, наслідки та уроки діяльності навчально-виховних закладів кадетського типу. Особлива увага автора присвячена питанням історичного походження кадетських традицій. Окремий розділ праці висвітлює подальші долі випускників кадетських навчальних закладів. Проте, дослідження системи кадетських корпусів зосереджено насамперед на навчальних закладах Російської імперії, діяльність відповідних навчальних закладів інших країн висвітлена фрагментарно.

Іншою українською науковою студією, присвяченою історії кадетських корпусів на території України є праця українського дослідника А. Ткачука «Вишкіл і виховання в кадетських корпусах на території України (1840–1920)» [6]. У ній автор відобразив основні етапи діяльності цих інституцій, значну увагу приділив аналізу навчального процесу, добору викладацьких кадрів. Також автором розкрито ідеологічне підґрунтя виховання у кадетських корпусах, відображені основні засади морального та фізичного виховання кадетів.

Український науковець О. Скрябін у своєму дисертаційному дослідженні «Підготовка вихованців у військових гімназіях та кадетських корпусах на теренах України (1865–1917 рр.)» [5] на підставі аналізу, використавши широку джерельну та

історіографічну базу, висвітлив основні компоненти підготовки молоді до подальшого навчання у військових навчальних закладах. Автор відтворив загальноосвітню, військовопідготовчу та виховну складові навчального процесу. На нашу думку, недостатня увага автора присвячена повсякденному життю кадетів.

Наведені вище наукові праці не повною мірою висвітлюють підготовку молоді до військової діяльності на теренах Західної України у період між світовими війнами та не охоплюють вказаного періоду.

Історія Львівського кадетського корпусу певною мірою відображена у «Нарисах історії Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного» [7]. Львівські історики звернули увагу на соціальний, національний склад кадетів у міжвоєнний період, навели дані про командирів навчального закладу та його відомих випускників. У той же час питанням організації навчально-виховного процесу приділена незначна увага дослідників.

Серед польської історіографії кадетських корпусів особливо виділяється наукова праця В. Лісовського «Польські корпуси кадетів 1765–1956. З історії виховання» [19]. У ній польський науковець узагальнив історію польських корпусів кадетів, проаналізував основні етапи їх функціонування. У цій науковій розвідці досить повно відображені методи навчання та виховання у польських навчальних закладах кадетського типу різних періодів історії польської держави.

Значна кількість праць російської історіографії присвячена різним аспектам діяльності кадетських корпусів на території сучасної Росії. Фундаментальною працею, яка висвітлює історичний досвід підготовки та виховання військових кадрів у російських кадетських корпусах є дисертаційне дослідження Т. Буковської [2]. У ній проаналізовано особливості та основні напрями здійснення підготовки у навчальних закладах кадетського типу у дорадянський, радянський та сучасний періоди Росії.

Привертає увагу дослідження російського вченого В. Міронова «Кадетские образовательные учреждения России: история и современность» [4]. Автор використав широке коло офіційних документів, педагогічної публіцистики, мемуарів та спогадів. Ця праця, як і попередня, охоплює великий часовий період і спробою узагальнення досвіду функціонування навчальних закладів кадетського типу. У ній автор відобразив становлення мережі кадетських корпусів, їх відродження, значення для системи військової освіти, сучасний стан та перспективи подальшого розвитку. Однак ці праці російських науковців обмежуються лише дослідженнями російських навчальних закладів кадетського типу.

Отже, аналіз історіографії кадетських корпусів на теренах України у міжвоєнний період свідчить про недостатнє висвітлення у дослідженнях вітчизняних вчених.

Метою статті є висвітлення історичного досвіду навчання і виховання молоді у Кадетському корпусі № 1 у Львові, її підготовки до подальшої військової діяльності, здійснення аналізу навчально-виховного процесу у навчальному закладі.

Новизною дослідження є вперше проведений аналіз питань організації навчально-виховного процесу та дозвілля у навчальному закладі кадетського типу у Львові у період між двома світовими війнами.

Виклад основного матеріалу. У Польщі міжвоєнного періоду існувало три кадетських навчальних заклади: у Лобозові під Краковом (пізніше у Львові), у Модліні (пізніше у Хелмно) та у Равичу. Історія Кадетського корпусу № 1 розпочинається 30 жовтня 1918 року, коли під час занепаду Габсбурзької монархії на базі австрійської Вищої військової школи була організована польська військова Школа курсантів. Певний час вона здійснювала навчання за австрійською системою та програмою підготовки. У 1919 році, зважаючи на давні польські традиції лицарської школи (середньої школи військового профілю, що була утворена 1765 року

польським королем Станіславом Августом Понятовським та функціонувала до 1794 року) було прийнято рішення відновити кадетські корпуси і заснувати Корпус кадетів № 1. Метою його діяльності було виховання та освіта громадян, які розуміють важливість військової служби. У період бойових дій Кадетський корпус перебував у процесі реформування, надавав доволі посередній рівень освіти, а його випускники замість подальшого навчання потрапляли до лав польського війська [10].

З встановленням миру на території II Речі Посполитої Львів як центр Східної Галичини став відігравати надзвичайно важливе значення як для утвердження перебування українських земель (т.зв. Малопольської Вихідної) у складі польської держави, так і протидії поширенню комунізму на захід. Тому місто активно милітаризувалося, збільшувалася кількість військових частин, відбувалося переселення військових ветеранів та надавання їм земельних угідь, активно діяли польські спортивні та парамілітарні товариства, в яких відбувалася підготовка та виховання польської молоді. За таких умов рішення щодо перенесення Кадетського корпусу № 1 до Львова видається зрозумілим. Тим більше, що у місті Лева уже існувала база для функціонування навчального закладу. Місцем розташування кадетського корпусу стали будівлі колишньої Школи кадетів піхоти, яка у період Листопадового чину 1918 р. була місцем запеклих боїв між українцями та поляками. Ці приміщення були збудовані в парку Кілінського у 1889 році підвійськовий навчальний заклад [9]. Окрім головного корпусу, сюди належали кадетський шпиталь, приміщення для персоналу, будинок коменданта школи, допоміжні будівлі: стайні, каретні сараї, спортивні об'єкти, плац і т.ін. [8].

Колишній львівський кадет Станіслав Косткевич пригадує: «Там (у Львові – Авт.) були кращі умови як для розміщення, так і для підготовки кадетів. Будинки в Лобозові мали характер типових військових казарм. У Львові ж Корпус кадетів зайняв корпуси давньої австрійської

кадетської школи... Корпус австрійської кадетської школи повстали в останніх роках ХІХ століття на так званих Пшемярках – на вершині пагорбу, який пізніше називали Кадетською горою, на вулиці Стрийській. Тоді ж – з другого боку території школи – з'явилася вулиця Кадетська» [24].

З квітня 1921 року Кадетський корпус № 1 розпочав навчання і виховання молоді у Львові. Навчання у Корпусі кадетів тривало п'ять років, поєднуючи освіту 4-8 класів природничо-математичної гімназії та військове виховання і підготовку в обсязі курсу школи кадетів піхоти. Відповідаючи військовому устрою навчального закладу, кожен клас називався ротою та поділявся на взводи. Відповідно у 1931 році в Корпусі кадетів № 1 навчалася 515 осіб, взводи молодших років навчання за свою кількістю не перебільшували 36 кадетів, а старших – 26. На навчання до корпусу могли вступати хлопці віком від 13 до 15 років, які закінчили 3-й клас гімназії або ж 7 клас середньої школи. Вступники складали іспит, який відповідав програмі 1–3 класів природничо-математичної гімназії, вони проходили огляд психолога та медичної комісії, яка визначала їх придатність до навчання. До такої комісії входили: комендант корпусу, інспектор стройової підготовки, головний лікар та керівник фізичного виховання. При вступі надавалися пільги сиротам загиблих військовослужбовців Польського війська, дітям військових-інвалідів, дітям кавалерів ордена «*Virtuti Militari*», дітям діючих та звільнених військовослужбовців, сиротам, що перебувають під опікою родичів-військовослужбовців, сиротам державних службовців, сиротам громадян-жертв війни, дітям державних службовців та вчителів [14].

Колишній кадет польський адвокат Леслав Мичковскі, що навчався у кадетському корпусі у другій половині 30-х років ХХ століття пригадує свій вступ до навчального закладу: «Батьки вирішили віддати мене до Корпусу кадетів № 1 імені Юзефа Пілсудського у Львові, що мало

зміцнити мою дисципліну. Однак вступ до тієї школи становив великі труднощі. Першість вступу мали діти офіцерів... Не пам'ятаю якою була друга категорія кандидатів (хіба-що діти бувших військових), а я належав до третьої, останньої категорії, тобто дітей так званої цивільбанди. Конкуренція була вбивчою, на 15 місць було 150 кандидатів – відмовляли дев'ятьом на одного прийнятого. Однак до тих змагань я був добре підготований... Окрім результатів вступного екзамену дирекція Школи кадетів зважала на критерії, які ми називали «походженням». Зараховано мені в позитив військову службу батька (старший лейтенант резерву Польського війська) та заслуги дідуся (генерал бригади, кавалер ордену «Virtuti Militari»). Радість моя була величезною, коли оголосили результати і я знайшов своє прізвище у списку зарахованих» [20].

Програма цивільного навчання повністю відповідала програмі природничо-математичної гімназії та становила 50 годин на тиждень. Заняття відбувалися від 8 до 13 години і тривали по 50 хвилин. Післяобідня пора, за умови відсутності навчання військовим предметам, була присвячена так званим позапрограмним дисциплінам – співу, музиці, латинській мові, декламуванню та сценічній грі. На самопідготовку відводився час від 17 до 19 години [15].

Колишній кадет II Речі Посполитої Зенон Малік ось як пригадує організацію навчання у Корпусі кадетів № 1 у Львові: «Так як у кожній школі, тільки може дисципліна дещо сильніша... Вранці підйом, зарядка, сніданок. Потім лекції, хвиля вільного часу і обід, після якого надходила пора самостійного навчання. Нарешті кінець дня і сон. Часом, вночі організовували нам якусь тривогу. І, звичайно, відбувалися тренування на місцевості, на стрільбищі чи в полі...» [25].

Військове навчання відбувалося протягом всього часу перебування кадета у корпусі. На першому році навчання кадети проходили загальне ознайомлення з військовою справою. Впродовж наступних трьох років відбувалось

навчання військовій справі на рівні дій солдата, відділення та взводу відповідно. Останній рік навчання присвячений узагальненню отриманих знань та підготовці до діяльності в ролі командира та інструктора. Теоретичну складову військової підготовки кадети отримували на теренах Корпусу, а практичну – під час щорічного літнього табору. Теоретичне навчання військовій справі було пов'язане із загальноосвітніми предметами. Так, топографія вивчалася у зв'язку з географією, захист від хімічної зброї – з хімією, балістика, засоби зв'язку – з фізикою і т.ін. До блоку військових дисциплін також входили військова історія, основи польової служби, рукопашний бій, стройова підготовка, внутрішня служба, гренадерська підготовка, зв'язок, артилерійська підготовка, орієнтування на місцевості, стрільба та вивчення зброї [16]. Після закінчення навчання більшість кадетів обирало військову професію. Так, впродовж 1921–1931 років навчання в кадетських корпусах II Речі Посполитої так званий атестат зрілості отримало 670 випускників, 554 з них – обрало військову професію [17].

Поряд з тим, багато кадетів після закінчення навчання у навчальному закладі проходили строкову військову службу. Архівні джерела свідчать що у 1931 році після закінчення навчання у корпусі кадетів до польського війська було призвано 67 кадетів-випускників [3].

Процес виховання у кадетському корпусі віддзеркалював суспільно-політичні погляди польського суспільства. Як зазначає польський дослідник В. Лісовський, він може бути поділений на три періоди: 1918–1922 – період активної боротьби різних концепцій виховання; 1922–1926 – період реалізації програми національного виховання, насиченого елементами елітаризму, націоналізму та клерикалізму; 1926–1939 – період державницького виховання, яке прагнуло до відриву молоді від впливу радикальної ідеології та вирощування суспільної еліти [18].

Розуміючи, що в молодому віці людини формуються життєві погляди та ідеали, викладацький склад докладав максимум зусиль у вихованні кадетів. Ось як

характеризував виховний процес польський історик, заступник директора корпусу кадетів Євгеніуш Вавшкович: «Виховна робота з формування характеру молоді в Корпусі полягає передусім на виробленні тих усіх рис та властивостей, які необхідні для майбутнього громадянина та військовика, особливо беручи до уваги послух та дисциплінованість. Це досягається однак не за допомогою покарань, заборон і терору, а цілим арсеналом виховних засобів і заходів, що полягають на максимумі свободи і одночасному виробленні почуття відповідальності за власні вчинки. Самовиховання тут відіграє провідну роль і має широке поле дій. Це сфера так званого «позаслужбового» життя, яка розвинулася в Корпусі на засадах самоуправління... Час вільний від занять кадети можуть проводити у спеціальних власних організаціях наукового, розважального, артистичного, спортивного чи суспільного характеру, працюючи відповідно до своїх вподобань чи обдарованості, водночас здійснюючи підготовку до майбутньої суспільної діяльності» [11].

Більшість вільного часу кадети проводили на території корпусу, рідко виходили до міста. Кадет Воцлав Яноковскі під час навчання підготував спеціальну публікацію, у якій в жартівливій формі описує процес звільнення за межі навчального закладу: «Шматочок паперу на якому видніються десять літер – то перепустка. Яка ж вона приємна для очей кадета!.. Бланк цей як дозвіл на в'їзд для емігранта, як паспорт до небесних воріт для грішника... Маленький листочок паперу, а дає таку свободу, що можеш залишити стіни на кілька годин... Коли маєш дістати перепустку – мусиш бути чистий як сльоза, не можеш мати навіть тіні підозри з боку командира коли наводиш важливі аргументи: перше – чийсь переїзд, де твоя рука допомоги є конче необхідна; друге – іменини тьоті, кухні; третє – дуже цікавий матч... Після інквізиторських питань – довгий погляд командира... Вдивляється в твої очі, критично досліджує твоє лице... Якщо почервонів – про перепустку і не мрій, якщо ж витримав і впевнений що

правда не впливе – виграв! Маєш перепустку!.. Ангели в твоїй душі грають на арфах... Проходиш гордим, владним кроком повз консьєржа, показуєш Церберові перепустку до міста. Здається тобі, що виграв в лотерею, а тим часом ти – на волі... » [22].

Забезпечити впорядкування дозвілля була покликана кадетська світлиця. Вона діяла у Корпусі з 1924 року, маючи на меті урізноманітнення вільного часу, об'єднання кадетів за інтересами. Її членами були всі кадети, а опікуном – офіцер. У своїй діяльності світлиця керувалась спеціальним статутом, затвердженим керівництвом Корпусу. Щороку обиралось управління світлиці, до складу якого входили голова управління, секретар, скарбник, десять членів управління (по два з кожного навчального курсу) та керівники курсантських гуртків. У 1933 році внаслідок побудови додаткових приміщень на території Корпусу кадети кожної навчальної роти отримали своє окреме приміщення для світлиці. З того часу управління світлиці зникає, натомість кожна з них функціонує під наглядом керівництва навчальних підрозділів.

На початках за світлицю служило приміщення середнього розміру з прилеглою кімнаткою на першому поверсі, у якій члени артистичного гуртка звели постійну сцену, облаштували декорації. Також була зібрана невелика бібліотечка фахової літератури, яка з часом стала повноцінною бібліотекою. Згодом у світлиці з'явилося фортепіано, більярд, велика кількість комплектів шахів, доміно, пінг-понг та інші ігри. У 1926 році коштом кадетської світлиці передплачувалося шість щоденних та 10 періодичних видань наукового, літературного та спортивного характеру: «Ілюстрований тижневик», «Світ», «Спорт», «Стадіон», «Іскри», «Польська Америка», «Природник», «Польська мова», «Illustration» (англійською), «Fliegendeblätter» (німецькою). У 1933 році кількість передплачених видань становила 38, а загальна кількість примірників – 67.

У 1924 році електротехнічний гурток спроектував радіоприймач, який був першим серед львівських закладів освіти, у тому числі Львівської Політехніки. З часом кількість приймачів зростає, а у 1925 році в світлиці з'явилася перша короткохвильова радіостанція, що поклала початок функціонуванню Радіостанції Корпусу кадетів № 1. У тому ж році кадети вже мали можливість переглядати кінофільми. Кіноапарат, який належав одному з учнів, був відновлений коштом кадетської організації. З часом кіноапарат був замінений на більш новий, закуплено декілька грамофонів. Кінофільми демонструвалися 4 рази на місяць, з вибором відповідних стрічок розважального та наукового характеру. У 1929 році світлиця отримала музичні інструменти для власного джаз-бенду, а наступного року – духові інструменти для оркестру [12].

«В корпусі існує ряд розваг, завданням яких є скрасити вихованням побут та підвищити їх розумовий і культурний рівень. Існує такий звичай, що кожна гра, забава чи вид спорту мусить мати відображення у відповідному гуртку... Якщо хочеш займатися чимось регулярно – досить створити гурток, вибрати опікуна, президента і т.д. – бо всюди мусить бути лад і порядок!.. Кожен другий кадет займається чимось більш або менш важливим... Однією з найкращих розваг безумовно є театр, а після нього – кіно... Після довгих нарад сценічного гуртка приймається рішення поставити якусь комедію... Вбога кімнатка на піддашку миттю змінюється на гримерку... Те, що театр у нас дуже популярний свідчить факт що за останні три роки ми поставили аж три комедії!.. Іншою розвагою є кіно... Можемо все частіше і частіше оглядати нові картини... Оркестр, що супроводжує перегляд, не відрізняється різноманіттям. Дві мандоліни в акомпанементі гітари грають «О Долорес» або «Алі Бабу», що не завжди відповідає подіям на екрані, але завжди сприяє естетичному задоволенню слухачів», – з іронією описує своє дозвілля у Корпусі кадет З.Т. [21].

Важливе місце у житті кадетів займала їх власна радіостанція. Електротехнічний гурток корпусу активно співпрацював з Львівським клубом короткохвильовців, фахівці якого сприяли розвитку радіостанції, вчили кадетів користуванню апаратурою і т.ін. Члени гуртка одночасно були також членами секції цього клубу. Варто зазначити, що кадетську радіостанцію обслуговували виключно кадати. З 10 листопада 1931 року вона почала здійснювати щоденні передачі. Творцями та виконавцями програм були члени історично-літературного гуртка Корпусу. У 1933 році щоденний ефір тривав протягом 1 години 30 хвилин. По буднях – в обідній час, з 14.00, у вихідні розпочинався о 10.00. У тому ж році Радіостанція Корпусу кадетів отримала ліцензію Міністерства пошт і телеграфів, її програма друкувалася у польському тижневику «Радіо». Послугами кадетської радіостанції активно користався Відділ освіти львівського округу освіти, передаючи свої тижневі оголошення, лекції, програми. Активність кадетів наочно демонструє Таблиця трансляцій Короткохвильової радіостанції Кадетського корпусу № 1 (табл. 1) [13].

Таблиця трансляцій короткохвильової радіостанції Кадетського корпусу № 1

Рік	1931		1932												1933					
Місяць	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	В-20
Концерти	6	6	5	9	7	9	7	-	-	-	6	3	6	5	2	9	13	14	17	124
Лекції	9	14	9	17	14	25	44	-	-	-	19	21	49	60	37	84	93	53	63	611
Радіопередачі	-	-	3	1	1	1	1	-	-	-	1	1	8	6	2	5	6	10	7	53
Суспільні програми	-	-	-	-	-	-	28	30	18	17	20	11	18	20	19	12	12	20	22	247
Концерти з платівок	-	1	1	10	11	16	20	30	31	31	28	26	22	24	28	21	30	25	27	406
Трансляції	6	3	6	4	42	3	9	-	-	-	1	-	32	6	6	12	12	14	20	176
Урочисті програми	-	2	1	1	5	-	4	-	-	-	3	-	4	-	1	3	5	2	9	40
Популярні лекції	4	4	3	4	7	5	-	-	-	-	-	1	2	2	8	6	8	8	10	72
Повідомлення	3	2	-	3	-	2	2	8	17	18	9	11	8	6	8	10	12	12	21	152
Літерацький квадранс	-	-	-	-	6	6	1	-	-	-	8	5	4	5	3	7	9	18	22	94
Декламування	5	7	7	12	8	3	1	-	-	-	1	-	4	1	2	5	7	4	6	73
Вільна трибуна	2	1	4	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Відповіді на вільну трибуну	2	1	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	
?? (Два знаки питання)	2	2	4	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	18
Привітання п. коменданта	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	7

За час існування кадетських корпусів у Польській Республіці у них проходили навчання 4254 особи, з яких 2872 закінчили навчання. Більшість з них присвятили своє життя військовому служінню своїй батьківщині. Багато віддали за неї життя. Так, під час Другої світової війни загинуло 740 випускників кадетів, під час Варшавського повстання – 47, 123 випускники кадетів були замордовані у Катині та інших радянських таборах. Багатьом кадетам були присвоєні найвищі польські державні нагороди: орден *Virtuti Militari* отримало 300 випускників кадетів, Хрест Хоробрих – 513 вихованців кадетських корпусів [23].

На основі викладеного можна зробити такі *висновки*:

1. У міжвоєнний період, зважаючи на існуючі загрози польській державності, потребу у висококваліфікованих та патріотично налаштованих військових кадрах здійснення підготовки молоді шкільного віку до навчання у військових вишах шляхом навчання у кадетських корпусах було доцільним і принесло свої результати.

2. Незважаючи на те, що кадетські корпуси були лише типом загальноосвітньої школи, вони здійснювали підготовку майбутніх офіцерських кадрів, спрощуючи завдання військових вишів та живлячи останніх необхідними кадрами. З іншого боку – у школах кадетів виховували громадян, патріотів, що були готові до жертвовності заради своєї держави. Правильність такого підходу довели самі випускники кадетських шкіл у подальші періоди боротьби за свою вітчизну. Саме тому досвід підготовки та виховання у кадетських корпусах може бути значною мірою використаний в сучасних умовах підготовки української молоді.

1. *Барадачев А.Г.* Кадетские корпуса XIX – нач. XX вв.: украинское измерение (система обучения и воспитания) / Барадачев А.Г., Цыбулькин В.В., Рожен Л.Н. – К.: Преса України, 2012. – 272 с.
2. Кадетские корпуса: история, этапы становления и развития военного образования в России: автореф. дис. ... канд. исг. наук: 07.00.02 Буковская Татьяна Ивановна; Санкт-Петербургский государственный университет. – С.-Пб, 2003. – 16 с.

3. Державний архів Львівської області, м. Львів. Ф. 1. Львовское воеводское управление Оп. 4. Спр. 343. Переписка с командованием окружного корпуса № 6 о приеме кадетов на срочную военную службу, 8 арк.
4. Кадетские образовательные учреждения России: история и современность: автореф. дис. ... канд. ист. наук: 07.00.02 Миронов Николай Владимирович; Красноярский государственный педагогический университет. – Красноярск, 2002. – 17 с.
5. Підготовка вихованців у військових гімназіях та кадетських корпусах на теренах України (1865–1917 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 Скрябін Олександр Леонідович; Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. – Київ, 2014. – 16 с.
6. Вишкіл і виховання в кадетських корпусах на території України (1840–1920): дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 Ткачук Андрій Павлович; Нац. акад. наук України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. – Л., 2010. – 212 с.
7. *Ткачук П.П.* та ін. Нариси історії Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного: монографія. – Львів: АСВ, 2015 – 125 с.
8. Там же, С. 8–9.
9. Центральний державний історичний архів України у Львові Ф. 146. Галицьке намісництво Оп. 54. Спр. 367. Донесення, протоколи, листування та ін. Документи про відкриття школи кадетів у м. Львові, 8 арк.
10. Korpus Kadetów Nr. 1 Marszałka Józefa Piłsudskiego. W piętnastym roku istnienia. – Cz. I–II. – Lwów, 1933 – S. 9–11.
11. Там же, S. 20.
12. Там же, S. 23–27.
13. Там же, S. 39–43.
14. Korpus Kadetów Nr. 1 w dziesiątą rocznicę III-go Powstania Śląskiego, nakładem Korpusu kadetów Nr. 1. – Lwów, 1951. – S. 100–103.
15. Там же, С. 100–102.
16. Там же, С. 103.
17. *Lisowski W.* Polskie Korpusy Kadetów w latach 1918-1939. Rozprawy z dziejów oświaty 22, 83–109, 1979. – S. 99.
18. Там же, С. 88.
19. *Lisowski W.* Polskie korpusy kadetów 1765–1956. Z dziejów wychowania, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej. – Warszawa, 1982. – 414 s.

20. Palestra. Pismo adwokatury polskiej / Naczelna Rada Adwokacka. – № 12. – Warszawa, 2007. – S. 390–393.
21. Orleńta: czasopis młodzięży Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie / Korpus kadetów № 1. – № 4. – Lwów, 1928. – S. 17.
22. Orleńta: czasopismo młodzięży Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie / Korpus kadetów № 1. – № 1. – Lwów, 1929. – S. 13–14.
23. Kadeci II RP – Strona kadecka i sympatyków. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kadeci2rp.webserwer.pl/index.php?co=roz&j=27> (дата звернення 25.11.2015)
24. Cracovia-Leopolis. Z kadetami II RP Zenonem Malikiem i Stanisławem Kostkiewiczem rozmawiają Janusz M. Paluch i Andrzej Chlipalski / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cracovialeopolis.pl/index.php?pokaz=art&id=1827> (дата звернення 24.11.2015)
25. Там же.

Надійшла до редколегії 02.12.2015 р.

Рецензент: *І.З. Підкова*, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри давньої історії та архівознавства, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Щеглов А.Ю.

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА И ПОВСЕДНЕВНАЯ ЖИЗНЬ ВОСПИТАННИКОВ КАДЕТСКОГО КОРПУСА ВО ЛЬВОВЕ (1921–1939 ГГ.)

В статье освещаются вопросы создания и деятельности Кадетского корпуса № 1 во Львове, организации учебы и воспитания молодежи в этом учебном заведении, ее подготовки к дальнейшей военной деятельности. Проводится анализ учебно-воспитательного процесса, освещаются вопросы организации досуга кадетов, область их интересов.

Ключевые слова: учебно-воспитательный процесс, досуг, кадетский корпус, кадет, Львов.

Shcheglov A.

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS AND EVERYDAY LIFE OF MILITARY SCHOOL PUPILS IN LVIV (1921–1939)

The article presents questions of creation and activity of Military school №1 in Lviv, organization of study and education of pupils at this educational institution, preparations to further military activity. The analysis of educational process is conducted, the questions of organization of cadets leisure and circle of interests are presented.

Key words: educational process, leisure, military school, cadet, Lviv.